

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів напрямку підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 2 від 31.08.2013 р.

Укладач Плоха О. Б.

М54 Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни "Економіка підприємства" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання / укл. О. Б. Плоха. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 40 с. (Укр. мов.)

Подано методичні рекомендації щодо структури, змісту, оформлення та захисту курсової роботи з навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" всіх форм навчання.

Вступ

Навчальна дисципліна "Економіка підприємства" досліджує закономірності і правила використання різногалузевими підприємствами певних, суворо обмежених ресурсів для випуску певних видів продукції (робіт, послуг) та їх розподілу серед різних споживачів.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів компетентностей щодо використання основ прикладної економіки, методів організації ефективного господарювання для вирішення конкретних економічних завдань основної в межах ланки суспільного виробництва – підприємства на сучасному етапі розвитку економіки.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів, а однією з основних її форм є виконання курсової роботи.

Мета курсової роботи з навчальної дисципліни "Економіка підприємства" – це формування компетентностей щодо визначення доцільності певного виробництва на підставі розрахунку системи показників економічної ефективності використання ресурсів та підприємства в цілому.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- 1) узагальнити теоретичні засади визначення економічної ефективності відповідно до заданої тематики;
- 2) провести розрахунки певних економічних показників, на підставі чого оцінити ефективність функціонування певного виробництва;
- 3) обґрунтувати доцільність інвестування певного виробництва.

Відповідно до встановлених завдань основна частина курсової роботи поділяється на три складові: перший розділ присвячено узагальненню теоретичних засад відповідно до заданої тематики; другий розділ – це розрахункова частина, яка полягає у розрахунку певних техніко-економічних показників за запропонованим варіантом; третій розділ – це узагальнення виконаних розрахунків та обґрунтування доцільності певного варіанта виробництва.

Дана курсова робота дозволяє студенту:

- 1) закріпити теоретичні знання з навчальної дисципліни і навчитися практично виконувати економічні розрахунки;
- 2) розвинути навички самостійної роботи з законодавчими і нормативними документами, економічною літературою;

3) відпрацювати вміння розраховувати економічні показники і розробляти таблиці, складати діаграми і схеми з використанням комп'ютерної техніки.

Зміст курсової роботи та якість її оформлення повинні відповідати сучасним вимогам до таких робіт. При оцінюванні курсової роботи береться до уваги не лише якість самої курсової роботи, а й відповідність її оформлення стандартам. В іншому випадку невідповідність в оформленні курсової роботи державним стандартам і встановленим вимогам може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи.

1. Загальні положення

Відповідно до навчального плану напряму підготовки 0501 "Економіка і підприємництво" професійного спрямування освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" студенти денної та заочної форм навчання виконують курсову роботу з початкової дисципліни "Економіка підприємства", яка є важливою формою самостійного поглибленого вивчення навчального матеріалу. Виконання та захист курсової роботи – одна з форм контролю рівня здобуття певних професійних компетентностей, важливий етап підготовки до майбутньої практичної діяльності. Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Професійні компетентності, яких набувають студенти після вивчення навчальної дисципліни

Назва та код компетентності	Складові компетентності
1	2
Обґрунтовувати умови та особливості створення, господарювання та управління підприємством (ПК 1)	Обирати організаційно-правову форму підприємства та вид його діяльності на підставі аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища
	Визначати форми, методи та структуру організації виробничого процесу
	Визначати процес управління підприємством та обґрунтовувати тип організаційної структури управління

1	2
Визначати вартість та оцінювати ефективність використання ресурсів підприємства (ПК 2)	Проводити оцінку ефективності використання основних засобів (ОЗ) підприємства
	Визначати вартість нематеріальних активів (НА) підприємства
	Проводити оцінку ефективності використання оборотних коштів (ОК) підприємства
	Проводити оцінку ефективності використання трудових ресурсів (ТР) підприємства
	Визначати вартість грошей у часі та оцінювати ефективність інвестиційних ресурсів (ІР) підприємства
Проводити оцінку ефективності діяльності підприємства на підставі визначення результатів та витрат (ПК 3)	Визначати рівень витрат підприємства на підставі оцінки його ресурсів
	Розробляти політику ціноутворення підприємства
	Проводити оцінку рівня якості та конкурентоспроможності продукції підприємства
	Визначати фінансові результати діяльності підприємства та оцінювати їх рівень
	Проводити оцінку економічної ефективності діяльності підприємства

Курсова робота має велике значення для формування вказаних компетентностей шляхом набуття умінь самостійно опрацьовувати джерела з відповідної теми, аналізувати та узагальнювати, структурно-логічного викладати матеріал, який було досліджено, та розробляти пропозиції щодо вирішення проблем із теми роботи. Виконання курсової роботи вимагає вміння використовувати математичні, статистичні, облікові та інші способи обробки інформації. Це є обов'язковою умовою кваліфікації кожного економіста.

Дана курсова робота охоплює два аспекти: теоретичний та розрахунковий. Теоретична частина роботи присвячена дослідженню певного економічного питання за заданою тематикою. Варіант теми обирається відповідно до порядкового номера студента за списком групи, що детально розглянуто у пункті 3 методичних рекомендацій.

Розрахункова частина курсової роботи виконується на підставі вихідних даних, які наведено у додатку А та Б відповідно до варіанта, що обирається за порядковим номером студента у списку групи (табл. 2). Приклад оформлення титульного аркуша наведено в додатку В.

У межах розрахункової частини роботи студенту необхідно провести розрахунки за двома підприємствами. При цьому вихідні дані за кожним із підприємств подані за два періоди: попередній та звітний рік. При формулюванні висновків та коментарів до проведених розрахунків необхідно порівнювати не тільки діяльність альтернативних підприємств, але й робити висновки щодо динаміки показників за кожним підприємством.

Таблиця 2

Розподіл варіантів завдання відповідно до порядкового номера студента за списком групи

№ за списком групи	Варіанти завдання	№ за списком групи	Варіанти завдання
1	Підприємство 1, 2	15	Підприємство 1, 3
2	Підприємство 1, 4	16	Підприємство 1, 5
3	Підприємство 1, 6	17	Підприємство 1, 7
4	Підприємство 1, 8	18	Підприємство 1, 9
5	Підприємство 1, 10	19	Підприємство 2, 3
6	Підприємство 2, 4	20	Підприємство 2, 5
7	Підприємство 2, 6	21	Підприємство 2, 7
8	Підприємство 2, 8	22	Підприємство 2, 9
9	Підприємство 2, 10	23	Підприємство 3, 4
10	Підприємство 3, 5	24	Підприємство 3, 6
11	Підприємство 3, 7	25	Підприємство 3, 8
12	Підприємство 3, 9	26	Підприємство 3, 10
13	Підприємство 4, 5	27	Підприємство 4, 6
14	Підприємство 4, 7	28	Підприємство 4, 8

Метою проведення розрахунків є вибір підприємства, діяльність якого є більш ефективною. У ході виконання роботи студенту необхідно порівняти два виробництва, кожне з яких має свою специфіку. На підставі інформації, наведеної в табл. 3, необхідно у підпункті 2.1 роботи описати особливості функціонування у зовнішньому середовищі аналогічних підприємств, що працюють у такій самій галузі. Таку інформацію доцільно брати з мережі Інтернет. Також у табл. 3 наведено клас професійного ризику виробництва, який використовується при визначенні ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ), що необхідно при визначенні витрат підприємства та собівартості продукції.

Види діяльності підприємства за варіантами

Варіант завдання	Вид діяльності підприємства	Клас професійного ризику виробництва
1. Підприємство 1	Ремонт/технічне обслуговування офісної техніки, комп'ютерів та периферійного устаткування	30
2. Підприємство 2	Виробництво побутових приладів, інших машин/устаткування загального призначення, машин/устаткування для виготовлення харчових продуктів, напоїв	32
3. Підприємство 3	Виробництво паперової маси, паперової чи картонної тари, картону, паперу, паперових виробів	33
4. Підприємство 4	Виробництво радіаторів, котлів центрального опалення, духових шаф, печей, пічних пальників	37
5. Підприємство 5	Виробництво обладнання зв'язку, електронної апаратури для відтворення, приймання, записування та звуку/зображення (побутового призначення)	39
6. Підприємство 6	Виробництво кормів для тварин	42
7. Підприємство 7	Кутання, пресування, профілювання, штампування	43
8. Підприємство 8	Виготовлення виробів із соломки, корка, рослинних матеріалів для плетіння	44
9. Підприємство 9	Виробництво металевих дверей, вікон, металевих баків, резервуарів, контейнерів, столових приборів, сталевих бочок та подібних контейнерів	45
10. Підприємство 10	Ремонт, медичного, хірургічного, ортопедичного устаткування	50

2. Організація виконання курсової роботи

Виконання курсової роботи є важливим засобом формування логіки економічного мислення, а також поглиблення знань щодо змісту законів та закономірностей у сфері економіки підприємства.

Зміст роботи мають складати результати теоретичних досліджень та практичних розрахунків із актуальних проблем економіки підприємств.

У процесі написання курсової роботи виділяють такі етапи:

- 1) вибір теми відповідно до варіанта та погодження з науковим керівником структури розділу 1 (структура розділів 2 та 3 є для усіх виконавців курсової роботи однаковою);
- 2) написання й оформлення курсової роботи;
- 3) надання курсової роботи науковому керівнику для перевірки;
- 4) доопрацювання (у разі необхідності) курсової роботи відповідно до рекомендацій (зауважень) наукового керівника;
- 5) захист курсової роботи.

При написанні теоретичного розділу необхідно особливу увагу приділити вивченню літературних джерел, систематизувати їх в відповідно до питань плану розділу 1. Теоретичний зміст курсової роботи має бути простим, точним та лаконічно викладеним. Текст роботи необхідно висловлювати "від себе", своїми словами. При цьому студент має уникати багатослів'я та занадто емоційних виразів. Речення мають бути якомога коротшими. Це полегшує вираз і розуміння думки. Як найретельніше мають бути продумані словосполучення. Для підтвердження висновків, що випливають із дослідження, в роботі можуть наводитись цитати з використаних літературних джерел з обов'язковим посиланням. Список літератури, що була використана при виконанні курсової роботи, оформлюється в загальноприйнятому порядку з послідовною нумерацією джерел (див. приклад далі). Повне копіювання не тільки цілих блоків, а й окремих фраз із наявних економічних публікацій без посилання на джерело не дозволяється. Після закінчення роботи над текстом його необхідно уважно відредагувати.

Після закінчення роботи над теоретичною частиною доцільно перейти до виконання розрахункової, яка у курсовій роботі подана двома розділами: один з яких присвячено визначенню ефективності використання ресурсів підприємства (основних засобів, оборотних коштів та трудових ресурсів), інший – визначенню таких узагальнюючих показників як витрати підприємства, собівартість продукції, прибуток та рентабельність. Для проведення розрахунків студенту надаються всі необхідні вихідні дані. При виконанні розрахункових розділів необхідно дотримуватися певних правил оформлення, які наведено у наступних розділах цих методичних рекомендацій.

Після виконання окремої частини курсової роботи студенту доцільно надавати її на перевірку науковому керівнику для своєчасного виявлення помилки або отримання рекомендацій щодо покращення роботи.

Студент має чітко дотримуватися графіку виконання курсової роботи. **Слід пам'ятати**, що своєчасне надання роботи на перевірку керівнику враховується при оцінюванні.

Завершальним етапом виконання курсової роботи є її захист, дозвіл на який студент отримує від керівника за умови виправлення (за необхідністю) помилок та урахування рекомендацій щодо покращення. Студент має пам'ятати, що захист курсової роботи це не тільки демонстрація знань літератури, яка напряду відноситься до теми, це не тільки звіт із вузької спеціальної теми, але й своєрідний усний іспит за навчальною дисципліною, в якому студент може продемонструвати знання у володінні категоріями та поняттями в сфері економіки підприємства. При захисті роботи необхідно скласти доповідь, спираючись на зміст роботи: необхідно передати головний зміст роботи, наприклад чим актуальна обрана тема, найбільш важливий матеріал щодо результатів розрахунків. Тривалість доповіді обмежується 5 – 7 хвилинами.

3. Тематика курсової роботи

Тема курсової роботи з навчальної дисципліни передбачає розгляд і вивчення актуальних економічних питань діяльності підприємства в сучасних умовах. При розкритті теми курсової роботи необхідно визначити мету і завдання роботи, обсяг і масштаб дослідження. Тематика теоретичної частини курсової роботи за варіантами наведена у табл. 4.

Слід зазначити, що студент, маючи певні наукові інтереси, при обов'язковому узгодженні з науковим керівником може внести корективи в назву теми. Коректування теми курсової роботи (у разі необхідності) здійснюється з дозволу наукового керівника не пізніше одного місяця до закінчення строку виконання курсової роботи. Кожному студенту признається науковий керівник, з яким остаточно погоджується тема курсової роботи, план, що може бути скорегований при виконанні роботи, а також визначається термін виконання.

Тематика теоретичної частини курсової роботи за варіантами

Варіант	Назва теми курсової роботи
1	2
1	Економічні засади функціонування господарського товариства (акціонерного, товариства з обмеженою відповідальністю тощо) і шляхи підвищення ефективності його роботи
2	Ефективність використання основних засобів підприємства та шляхи її підвищення
3	Амортизаційна політика підприємства в ринкових умовах господарювання
4	Виробнича потужність підприємства та резерви поліпшення її використання
5	Нематеріальні ресурси підприємства, їх роль у зміцненні економіки підприємств
6	Ефективність використання оборотних коштів підприємства і шляхи її підвищення
7	Резерви збільшення виробництва товарної продукції та вплив обсягу її пропозиції на доходність підприємства
8	Персонал підприємства та шляхи підвищення ефективності його використання
9	Продуктивність праці та основні напрямки її підвищення в підприємствах
10	Інвестиційна діяльність підприємств: сучасний стан і обґрунтування заходів щодо її активізації
11	Інноваційна діяльність підприємств та обґрунтування заходів щодо її активізації
12	Лізинг як форма оновлення техніко-технологічної бази виробництва
13	Якість продукції та напрями її підвищення
14	Конкурентоспроможність продукції та напрями її підвищення
15	Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення
16	Економічні засади формування та розподілу прибутку підприємства
17	Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва
18	Собівартість продукції і шляхи її зниження
19	Цінова політика підприємства та напрями її вдосконалення
20	Необхідність створення та тенденції розвитку виробничої і соціальної інфраструктури підприємства
21	Витрати підприємства та напрями їх оптимізації
22	Рентабельність продукції підприємства та шляхи її підвищення
23	Роль науково-технічного прогресу в підвищенні організаційно-технічного рівня виробництва
24	Проблеми підвищення ефективності використання ресурсів на підприємствах
25	Обґрунтування асортименту та освоєння виробництва нових видів продукції

1	2
26	Нормування оборотних коштів та його значення в підвищенні ефективності їх використання
27	Напрями підвищення ефективності використання ресурсів підприємства у сучасних умовах господарювання
28	Формування і використання фонду оплати праці на підприємстві

Для складання плану курсової роботи рекомендується ознайомитися з проблемами, вирішення яких передбачає тема дослідження; опрацювати спеціальну наукову літературу, законодавчі та нормативні документи, які послідовно і логічно розкривають визначену тему.

План курсової роботи має бути логічним, а його підпункти сприяти всебічному висвітленню обраної теми. Правильно побудований план слугує організуючим початком курсової роботи, допомагає систематизувати матеріал, забезпечує послідовність його викладення. При написанні план роботи може уточнюватися, вводиться нові пункти за рахунок зібраного матеріалу. Деякі розділи навпаки можуть скорочуватися. Зміни в плані слід погоджувати з керівником. Разом із вибором теми визначається мета, завдання об'єкт та предмет курсової роботи.

При розкритті теми курсової роботу особливу увагу необхідно приділити роботі з літературою. В процесі вивчення літературних джерел студент має отримати повне уявлення про тему, коло проблем, які вона охоплює, про тенденції розвитку процесів і явищ, які розглядаються. Робота з літературою – досить складний етап, його організація вимагає певної системи. Першим кроком повинно стати ознайомлення з відповідними розділами навчальних посібників, узагальнюючими монографіями з обраної теми курсової роботи. Після цього доцільно переходити до вивчення книжок, журнальних та газетних статей, інших матеріалів, що включено до бібліографії (переліку літературних джерел). Треба пам'ятати, що економіка підприємства – це живе творче наукове та практичне дослідження, яке постійно розвивається і вдосконалюється, збагачуючись новими висновками та положеннями. Тому спочатку треба ознайомитись із останніми виданнями, поступово переходячи до попередніх публікацій. У процесі роботи з літературою необхідно робити нотатки або у вигляді коротких записів прочитаної літератури своїми словами, або у вигляді цитат. Цитати мають бути дослівно переписані у лапках з обов'язковим посилання на літературне джерело.

4. Структура курсової роботи

Відповідно до плану курсова робота включає такі структурні елементи:
зміст;
вступ;
основний текст;
висновки;
список використаних джерел;
додатки.

Зміст передбачає зазначення назв пунктів курсової роботи з посиланням на відповідні сторінки, на яких починається розгляд пункту. У змісті повинен міститись план курсової роботи. Структура плану курсової роботи має відображати логічну послідовність висвітлення проблеми, що винесена в назву теми. План має бути простим і складатись з трьох розділів, кожний з яких має підпункти, які розкривають його зміст.

Приклад

Якщо тема курсової роботи **"Формування товарного асортименту підприємства на підставі використання маржинального аналізу"**, то план може мати таку структуру (при цьому незалежно від теми структура другого та третього розділів для усіх курсових робіт буде однаковою).

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНОГО АСОРТИМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Значення товарного асортименту у забезпеченні ефективної діяльності підприємства та фактори, що впливають на його розробку

1.2. Аналіз методичних підходів до формування товарного асортименту підприємства

1.3. Послідовність реалізації процесу розробки товарного асортименту підприємства на основі маржинального підходу

Висновки до розділу 1.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства

2.2. Оцінка стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства

2.3. Оцінка ефективності використання оборотних коштів підприємства

2.4. Оцінка руху та ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Висновки до розділу 2.

РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розрахунок витрат підприємства та собівартості продукції

3.2. Розрахунок фінансових результатів діяльності підприємства

3.3. Оцінка доцільності виробництва

Висновки до розділу 3.

ВИСНОВОК

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

У вступі (1 – 2 сторінки) розглядається актуальність теми, її теоретичне та практичне значення, зв'язок з іншими проблемами теорії та практики економіки підприємства, мета та завдання роботи, обґрунтовується коло обраних питань.

Приклад

Тема курсової роботи формулюється так: "Формування товарного асортименту підприємства на підставі використання маржинального аналізу".

Актуальність теми. У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів, нестачі оборотних коштів на вітчизняних підприємствах та падіння платоспроможного попиту населення важливого значення набуває проблема формування товарного асортименту підприємства. Необхідність досягнення високої ефективності діяльності підприємства виключає наявність у товарному асортименті неприбуткових товарів і вимагає безперервного пошуку шляхів оптимізації асортименту. У той же час прийняття управлінських рішень щодо розширення чи звуження асортименту у цілому або ж щодо кожної товарної позиції окремо потребує застосування певних методичних підходів до вирішення проблеми.

Використання методу розрахунку так званої "повної собівартості" товару не дозволяє приймати адекватні рішення щодо управління асортиментом, адже базується часом на суб'єктивно обґрунтованих пропорціях розподілу непрямих витрат на продукт та не дає можливості чітко виявити залежність прибутку підприємства від структури асортименту та зміни обсягів реалізації тієї чи іншої товарної позиції. Усунення недоліків такого методу знаходить відображення в методиці маржинального аналізу.

Використання маржинального підходу до аналізу та формування асортименту дозволяє виявляти та ефективно використовувати резерви росту прибутковості діяльності підприємства, а також підвищення його фінансової стійкості, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою курсової роботи є теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій щодо формування товарного асортименту підприємства на підставі використання маржинального аналізу.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано й вирішено такі завдання:

1) узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття "товарний асортимент"; вивчити методичний інструментарій маржинального аналізу;

2) обґрунтувати доцільність та дослідити особливості застосування маржинального підходу до розробки асортиментної політики підприємства;

3) провести розрахунки економічних показників, на підставі чого оцінити ефективність функціонування певного виробництва;

4) обґрунтувати доцільність інвестування певного варіанта виробництва.

Об'єктом курсової роботи є процес формування товарного асортименту підприємства.

Предметом курсової роботи є інструменти та методи формування товарного асортименту підприємства.

В основному тексті (25 – 28 сторінок) розкривається зміст теми: чітко, відповідно до визначених у плані питань. Бажано підкреслити їх взаємозв'язок, логіку переходу від одного питання до іншого, зробити по кожному з питань короткі висновки у кінці підпункту. Наприклад: таким чином, розгляд питань щодо..... дозволив зробити висновок, що.....

Перший розділ є теоретичним і, як зазначалось раніше, його присвячено розкриттю теми курсової роботи. Назва цього розділу має бути наряду пов'язана з обраною тематикою. Робота над першим розділом виконується на основі вивчення праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, законодавчих актів, урядових рішень і постанов, методичних розробок з досліджуваної проблеми. В теоретичній частині курсової роботи надається характеристика теоретичних і методичних питань досліджуваної теми, аналізуються точки зору вітчизняних і зарубіжних економістів, проводиться їхня критична оцінка й обґрунтування висновків автора курсової роботи.

Другий розділ "ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА" присвячено розрахунку показників ефективності використання ресурсів підприємств: основних засобів, оборотних коштів та трудових ресурсів. На підставі проведених розрахунків необхідно зробити висновки щодо динаміки ефективності використання ресурсів за кожним із підприємств.

У підпункті 2.1. "Загальна характеристика підприємства" наводиться інформація щодо умов та особливостей функціонування виробництв, за якими студент буде проводити розрахунки у другому та третьому розділах курсової роботи. Подібну інформацію доцільно брати з публікацій та ринкових оглядів, які розміщено у мережі Інтернет.

У підпункті 2.2. "Оцінка стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства" проводяться розрахунок показників, за допомогою яких можна оцінити стан та ступінь використання основних засобів.

Ці показники умовно можна розділити на дві групи: показники стану та руху основних засобів та показники ефективності використання основних засобів. Формули та характеристика цих показників наведено далі у довідковій інформації.

Довідкова інформація

До показників стану та руху основних засобів відносять такі:

Коефіцієнт оновлення ($K_{он}$), який розраховується за формулою:

$$K_{он} = \frac{\Phi_{вв}}{\Phi_{кр}}, \quad (4.1)$$

де $\Phi_{кр}$ – вартість основних засобів на кінець року, грн;

$\Phi_{вв}$ – вартість основних засобів введених у експлуатацію протягом року, грн.

Коефіцієнт оновлення характеризує рівень введення в експлуатацію нових основних засобів у звітному році.

Коефіцієнт вибуття ($K_{\text{виб}}$), який розраховується за формулою:

$$K_{\text{виб}} = \frac{\Phi_{\text{виб}}}{\Phi_{\text{пр}}}, \quad (4.2)$$

де $\Phi_{\text{пр}}$ – вартість основних засобів на початок року, грн;

$\Phi_{\text{виб}}$ – вартість основних засобів, що вибули з експлуатації протягом року, грн.

Коефіцієнт вибуття характеризує рівень вибуття основних засобів з експлуатації у звітному році у зв'язку з їх моральним чи фізичним зносом.

Коефіцієнт приросту ($K_{\text{прир}}$), який розраховується за формулою:

$$K_{\text{прир}} = \frac{\Phi_{\text{вв}} - \Phi_{\text{виб}}}{\Phi_{\text{кр}}}, \quad (4.3)$$

Коефіцієнт приросту характеризує частку приросту основних засобів у загальній вартості засобів на кінець року.

Коефіцієнт зносу ($K_{\text{зн}}$) розраховується за формулою:

$$K_{\text{зн}} = \frac{A}{S_{\text{перв}}}, \quad (4.4)$$

де A – сума амортизаційних нарахувань, грн;

$S_{\text{перв}}$ – первісна вартість основних засобів, грн;

Коефіцієнт зносу характеризує частку вартості засобів, яка вже амортизувалася, тобто вже перенесена на продукцію.

Коефіцієнт придатності ($K_{\text{пр}}$) розраховується за формулою:

$$K_{\text{пр}} = 1 - K_{\text{зн}}, \quad (4.5)$$

Коефіцієнт придатності характеризує частку вартості засобів, яка ще не підлягала амортизації.

Слід зазначити, що кожний із розглянутих показників необхідно аналізувати та оцінювати у динаміці.

До показників ефективності використання основних засобів відносять такі:

Фондовіддача (ФВ), яка характеризує випуск продукції (валової, товарної, реалізованої) на одну гривню вартості основних засобів та розраховується за формулою:

$$\Phi В = \frac{V(ВП, ТП, РВ)}{\Phi_{ср}}, \quad (4.6)$$

де V (ВП, ТП, РВ) – випуск продукції у вартісному виразі, грн;

$\Phi_{ср}$ – середньорічна вартість основних засобів, грн, яка визначається за формулою:

$$\Phi_{ср} = В\Phi_{пр} + В \frac{\Phi_{вв} \times M_1}{12} - В \frac{\Phi_{виб} \times M_2}{12}, \quad (4.7)$$

де $\Phi_{пр}$ – вартість основних засобів на початок року, грн;

$\Phi_{вв}$ – вартість основних засобів, введених в експлуатацію протягом року, грн;

$\Phi_{виб}$ – вартість основних засобів, виведених з експлуатації протягом року, грн;

M_1 – число місяців роботи засобів, що вводяться, протягом року починаючи з місяця, наступного за місяцем введення;

M_2 – число місяців, протягом яких засоби, що виводяться не працювали, починаючи з місяця, наступного за місяцем виведення.

Фондомісткість (ФМ), яка характеризує вартість основних засобів на одну гривню продукції (валової, товарної, реалізованої) та розраховується за формулою:

$$\Phi М = \frac{\Phi_{ср}}{V(ВП, ТП, РВ)}. \quad (4.8)$$

Фондоозброєність праці (ФО), яка характеризує рівень забезпечення основними засобами промислово-виробничого персоналу підприємства та розраховується за формулою:

$$\Phi О = \frac{\Phi_{ср}}{Ч_{со}}, \quad (4.9)$$

де $Ч_{со}$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства, осіб.

Рентабельність ОФ ($P_{оф}$), яка характеризує величину прибутку на одну гривню вартості основних засобів та розраховується за формулою:

$$P_{оф} = \frac{ВП}{\Phi_{ср}} \times 100, \quad (4.10)$$

де ВП – валовий прибуток від реалізації, грн.

У підпункті 2.3. "Оцінка ефективності використання оборотних коштів підприємства" проводиться розрахунок та аналіз таких показників як: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність оборотних коштів. Формули та характеристика цих показників наведено далі у довідковій інформації.

Довідкова інформація

До основних показників ефективності використання оборотних коштів підприємства відносять:

1. Коефіцієнт оборотності ($K_о$) характеризує кількість обертів, що здійснюються оборотними коштами за певний період часу (рік, квартал) та розраховується за формулою:

$$K_о = \frac{РП}{ОК}, \quad (4.11)$$

де РП – сума реалізованої продукції в оптових цінах підприємств, грн;

ОК – середньорічна вартість оборотних коштів, грн.

2. Коефіцієнт завантаження ($K_з$) характеризує величину оборотних коштів, яка припадає на одну гривню реалізованої продукції за певний період та розраховується за формулою:

$$K_з = \frac{ОК}{РП}. \quad (4.12)$$

3. Тривалість одного обороту ($T_о$) характеризує швидкість обороту оборотних коштів за певний період (рік) та розраховується за формулою:

$$T_о = \frac{365}{K_о}. \quad (4.13)$$

4. Рентабельність оборотних коштів (P_o) характеризує величину прибутку від реалізації продукції, яка припадає на одну гривню оборотних коштів за певний період та розраховується за формулою:

$$P_o = \frac{ВП}{ОК}, \quad (4.14)$$

де ВП – валовий прибуток підприємства, грн.

У підпункті 2.4 "Оцінка руху та ефективності використання трудових ресурсів підприємства" проводиться розрахунок та аналіз таких показників, як: коефіцієнт обігу з вибуття, коефіцієнт обігу з прийому, коефіцієнт плинності кадрів, коефіцієнт стабільності кадрів, продуктивність праці тощо. Формули та характеристика цих показників наведено далі у довідковій інформації.

Довідкова інформація

Коефіцієнт обігу з вибуття ($K_{ов}$) характеризує частку прийнятих працівників за певний період та розраховується за формулою:

$$K_{ов} = \frac{Ч_{зв}}{Ч_{со}}, \quad (4.15)$$

де $Ч_{зв}$ – чисельність звільнених працівників з усіх причин за певний період, осіб;

$Ч_{со}$ – середньооблікова чисельність персоналу за певний період, осіб.

Коефіцієнт обігу з прийому ($K_{оп}$) характеризує частку прийнятих працівників за певний період та розраховується за формулою:

$$K_{оп} = \frac{Ч_{пр}}{Ч_{со}}, \quad (4.16)$$

де $Ч_{пр}$ – чисельність прийнятих працівників за певний період, осіб.

Коефіцієнт плинності кадрів ($K_{пл}$) характеризує надлишковий обіг і розраховується як відношення кількості працівників, яких звільнено за звітний період за прогул та інші порушення трудової дисципліни,

невідповідність займаній посаді, а також за власним бажанням, до середньооблікової кількості штатних працівників та визначається за формулою:

$$K_{пл} = \frac{Ч_{зв}^*}{Ч_{со}}, \quad (4.17)$$

де $Ч_{зв}^*$ – чисельність працівників, яких звільнено за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни за певний період, осіб.

Коефіцієнт стабільності кадрів ($K_{ст}$) характеризує частку працівників, які перебували в обліковому складі підприємства весь період та розраховується за формулою:

$$K_{ст} = \frac{Ч_{ст}}{Ч_{со}}, \quad (4.18)$$

де $Ч_{ст}$ – чисельність працівників, які пропрацювали на підприємстві увесь період, осіб.

Основним показником, за яким визначається ефективність використання трудових ресурсів є **продуктивність праці ($ПТ_в$)**, яка у загальному вигляді характеризує співвідношення результатів праці та витрат праці та визначається за формулою:

$$ПТ_в = \frac{ВП_в}{Ч_{со}}, \quad (4.19)$$

де $ВП_в$ – випуск продукції у вартісному виразі, тис. грн.

У третьому розділі "ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА" проводиться розрахунок таких узагальнюючих показників діяльності підприємства як витрати, прибуток та показники рентабельності, показники ефективності інвестицій у основні засоби.

У підпункті 3.1 "Розрахунок витрат підприємства та собівартості продукції" необхідно визначити суму витрат операційної діяльності за економічними елементами та розрахувати собівартість реалізованої продукції. Собівартість реалізованої продукції визначається шляхом вирахування із суми витрат операційної діяльності адміністративних витрат, витрат на

збут та інших операційних витрат. Інформацію щодо складу витрат операційної діяльності наведено далі у довідковій інформації.

Довідкова інформація

Загальна сума витрат операційної діяльності підприємства визначається на підставі використання групування витрат за економічними елементами. Групування витрат за економічними елементами регламентується в П(С)БО № 16 та включає п'ять економічних елементів:

1. Матеріальні витрати включають: сировина і основні матеріали; купівельні напівфабрикати і комплектуючі вироби; паливо і енергія, запасні частини та будівельні матеріали; тара і тарні матеріали; допоміжні та інші матеріали.

2. Витрати на оплату праці включають заробітну плату за окладами та тарифами; премії та заохочування; компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу; інші витрати на оплату праці.

3. Відрахування на соціальні заходи визначаються у вигляді єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та нараховується на суму заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, що визначаються відповідно до ЗУ "Про оплату праці" (108/95-ВР).

4. Амортизація включає суму нарахованої амортизації основних фондів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

5. Інші операційні витрати – це витрати операційної діяльності, які не увійшли до складу інших чотирьох елементів, зокрема витрати на відрядження, на послуги зв'язку, плата за розрахунково-касове обслуговування тощо.

Структуру витрат операційної діяльності підприємства також можна представити як суму витрат на продукцію (виробничої собівартості) та витрат періоду. На підставі чого можна розрахувати виробничу собівартість.

До витрат періоду відносять:

1. Адміністративні витрати включають: загальнокорпоративні витрати, тобто витрати, пов'язані з проведенням річних зборів, представницькі витрати; витрати на службові відрядження та утриман-

ня апарату управління підприємством, іншого загальногосподарського персоналу; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання, а саме: операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалювання, освітлення, водопостачання, каналізація, охорона; винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна); витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс); на врегулювання суперечок у судових органах; платня за розрахунково-касові та інші банківські послуги; амортизація нематеріальних активів загальногосподарського користування; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі, окрім тих, які включаються у виробничу собівартість продукції.

2. Витрати на збут включають: витрати на пакувальні матеріали для затарювання готової продукції на складах, витрата на ремонт тари; витрати на рекламу і дослідження ринку (маркетинг), на передпродажну підготовку товару; оплату праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам, працівникам тих підрозділів, що забезпечують збут; витрати на відрядження працівникам, які зайняті збутом продукції; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів пов'язаних, зі збутом продукції; витрати на транспортування, перевалку та страхування продукції, товарів, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані із транспортуванням товарів (готової продукції) відповідно до договору постачання; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; інші витрати, пов'язані зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг).

3. Інші операційні витрати включають: собівартість реалізованих виробничих запасів, що складаються з їх облікової вартості і витрат на їх реалізацію; сума сумнівних (безнадійних) боргів, відрахування в резерв сумнівних боргів; втрати від знецінення запасів та від операційних курсових різниць; штрафи, пені, неустойки, що признані підприємством; нестачі й втрати від псування цінностей; витрати на дослідження і розробки відповідно до П(С)БО № 8 "Нематеріальні активи"; собівартість реалізованої іноземної валюти, перерахованої в національну валюту за курсом НБУ на дату продажу іноземної валюти, плюс витрати, пов'язані з продажем; витрати на виплату матеріальної допомоги, на утримання об'єктів соціально-культурного призначення; інші витрати операційної діяльності.

У підпункті 3.2 "Розрахунок фінансових результатів діяльності підприємства" необхідно провести розрахунок прибутку підприємства, методику визначення якого наведено далі у довідковій інформації.

У підпункті 3.3 "Оцінка доцільності виробництва" необхідно оцінити ефективність кожного з варіантів виробництв на підставі узагальнення аналітичних розрахунків, проведених у попередніх підпунктах, а також розрахувати показники ефективності інвестицій та узагальнюючі показники рентабельності, методику розрахунку яких наведено далі у довідковій інформації.

Довідкова інформація

Чиста приведена вартість (NPV) за інвестиційним проектом (виробництвом) визначається за формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{ЧГП_t}{(1+i)^t} = \Pi + \sum_{t=1}^n \frac{ЧГП_t}{(1+i)^t}, \quad (4.20)$$

де NPV – сума чистої приведеної вартості за інвестиційним проектом (виробництвом);

ЧГП_t – номінальна сума чистого грошового потоку за інвестиційним проектом в окремі інтервали часу його реалізації;

t – коефіцієнт дисконтування суми чистого грошового потоку за інвестиційним проектом, що розглядається (1...n);

i – ставка дисконту, обрана для даного інвестиційного проекту (у вигляді десяткового дробу).

Більшість дослідників при виборі норми дисконту для оцінки ефективності інвестиційних проектів рекомендує до уваги приймати:

- 1) облікову ставку Національного банку України (остання зміна станом на 13.08.2013 р. склала 6,5 % річних);
- 2) індекс інфляції;
- 3) рівень ризикованості проекту.

Якщо показник чистої приведеної вартості більший за нуль, то інвестиційний проект може бути прийнято до реалізації і навпаки.

Загальна формула, за якою розраховується **індекс доходності за інвестиційним проектом (PI)**, має такий вигляд:

$$PI = \frac{ЧГП}{ІВ}, \quad (4.21)$$

де PI – індекс доходності за інвестиційним проектом;

ЧГП – загальна сума дисконтованого чистого грошового потоку за інвестиційним проектом;

ІВ – загальна теперішня вартість інвестиційних витрат за проектом.

Критерій прийняття інвестиційних рішень на основі розрахованого індексу дохідності однаковий для всіх типів інвестиційних проектів: якщо значення цього показника перевищує одиницю, інвестиційний проект може бути прийнято до реалізації, і навпаки, якщо його значення менше ніж одиниця або дорівнює одиниці, інвестиційний проект має бути відхилений.

Період окупності інвестицій (PP) характеризує обсяг часу, необхідний для повного повернення інвестиційних витрат, пов'язаних із реалізацією проекту. Загальна формула, за якою ведуться розрахунки періоду окупності інвестицій, має такий вигляд:

$$PP = \frac{IB}{ЧГП_r}, \quad (4.22)$$

де PP – період окупності інвестицій за проектом;

IB – загальна теперішня вартість інвестиційних витрат за проектом;

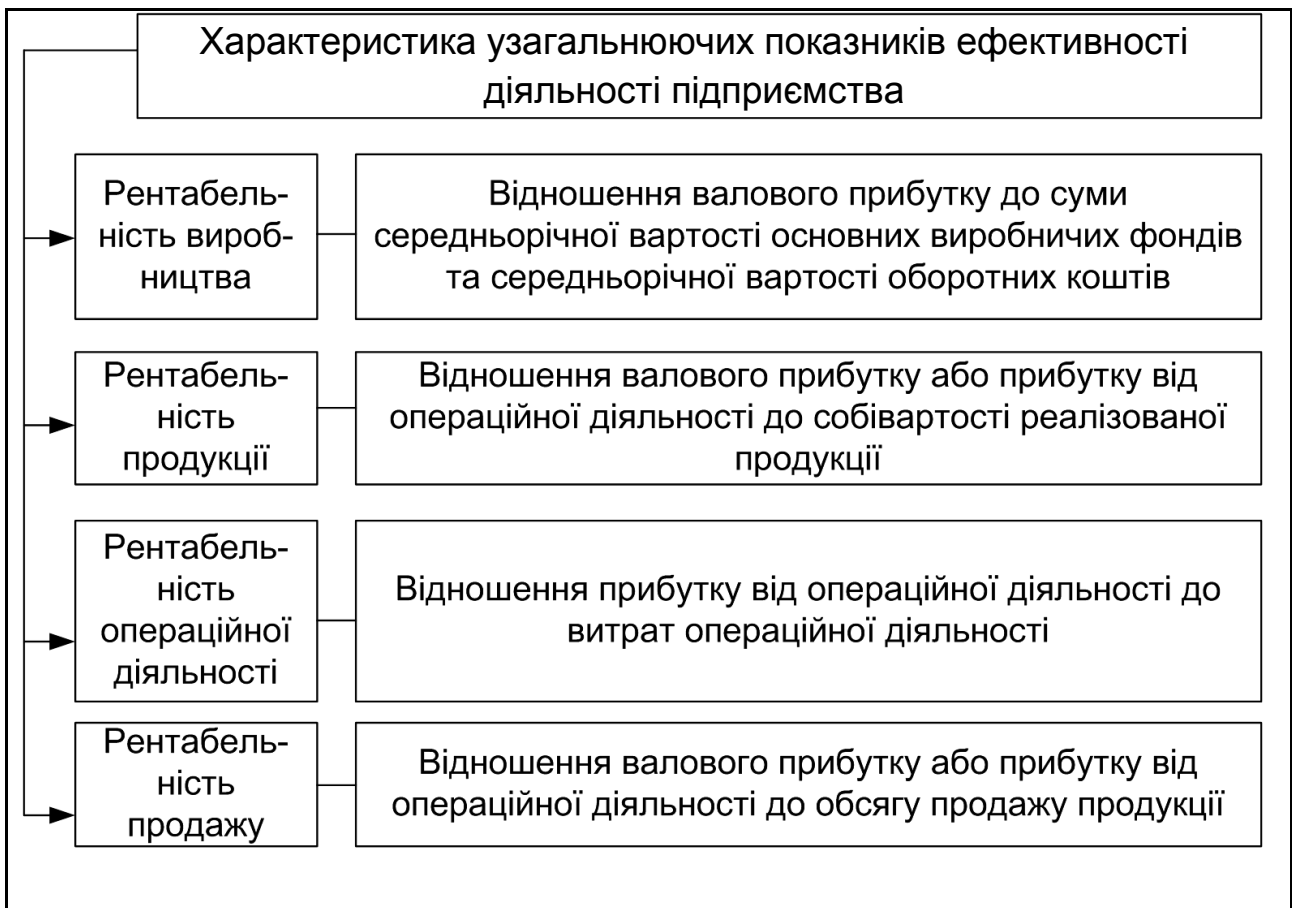
ЧГП_r – середньорічна сума дисконтованого чистого грошового потоку за інвестиційним проектом.

Кожне підприємство самостійно визначає критеріальне значення показника періоду окупності для різних типів інвестиційних проектів, але за інших рівних умов період окупності інвестицій (PP) має прямувати до мінімуму.

Усі показники ефективності діяльності підприємства використовуються відповідно до наперед визначених метою вимірювання ефективності та напрямками застосування його результатів. Щодо узагальнюючих показників ефективності (показників рентабельності) діяльності підприємства існує дві загальні та постійно діючі мети:

1) виявлення, оцінка й узагальнення відносної ефективності виробничих підрозділів і діяльності функціональних ланок із наступним визначенням пріоритетних напрямів активізації та реальних механізмів впливу на її позитивну динаміку в майбутньому;

2) порівняння ступеня ефективності, досягнутого певним підприємством і його конкурентами на ринку, щоб не допустити зниження конкурентоспроможності.

У висновках (2 – 3 сторінки) викладаються тези основних узагальнень, що впливають зі змісту роботи, їх відповідність проблемам, зазначеним у вступі, а також наводяться висновки за проведеними розрахунками.

Висновки за кожним розділом мають стосуватися матеріалу, викладеного у розділі, а загальний висновок має охоплювати зміст усієї роботи. Приклад висновків до теоретичного розділу наведено далі.

Приклад

На основі проведення маржинального аналізу можна виробити такі рекомендації щодо формування товарного асортименту підприємства. Критерієм включення товарної позиції до виробничої програми є позитивний показник маржинального прибутку. Виключення виробу із продуктового асортименту на підставі від'ємного показника прибутку від операційної діяльності не завжди є обґрунтованим та призводить до перерозподілу постійних витрат на менший обсяг виробництва, що відображається на зниженні фінансових результатів діяльності підприємства.

.....

Таким чином, в умовах неповного завантаження потужностей у результаті прийняття рішень про зняття з виробництва виробів або припинення виконання замовлення, які представляються збитковими, а насправді мають позитивний маржинальний дохід, сумарний фінансовий результат підприємства повинен погіршитися. Система обліку повної собівартості дає невірну інформацію для прийняття рішень в даній ситуації.

У списку використаних джерел наводяться літературні джерела в алфавітному порядку. Кількість використаної літератури (законодавчі акти, монографії, підручники, навчальні посібники, періодичні видання та ін.) складає 20 – 30 джерел. Правила оформлення списку використаної літератури наведені далі.

Приклад

Книги одного автора

Плоха О. Б. Управління витратами : конспект лекцій / О. Б. Плоха. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 152 с.

Книги двох і трьох авторів

Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 664 с.

Афанасьєв М. В. Тренінг формування компетенцій з економіки підприємства : навч. посібн. / М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарєва, Д. О. Тищенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 328 с.

Книги чотирьох авторів

Практичні завдання з навчальної дисципліни "Маркетинг" для студентів напряму підготовки "Економіка підприємства" всіх форм навчання / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха, М. П. Мартіянова та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 86 с.

Книги більше чотирьох авторів

Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку : монографія / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарєва [та ін.] ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора В. С. Пономаренка. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 152 с.

Матеріали конференцій, періодичні видання, збірники праць та серійні видання

Комп'ютерні науки та інформаційні технології : матеріали 4-ої Міжнар. наук.-техн. конф. CSIT' 2009, 15–17 жовт. 2009, Львів, Україна / Нац. ун-т "Львів. політехніка", Ін-т комп'ют. наук та інформ. технологій. – Львів, 2009. – 510 с. – Парал. тит. арк. англ.

Законодавчі та нормативні документи, стандарти

Конституція України. Закон України "Про внесення змін до Конституції України" № 2222-IV від 8.12.2004 р. : прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Велес, 2005. – 48 с. – (Серія видань "Офіційний документ").

Господарський кодекс України (від 16.01.2003 р. № 436-IV) станом на 25.08.2013 р., підстава 399-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Статті із журналів та збірників

Рац О. М. Визначення сутності поняття "ефективність функціонування підприємства" / О. М. Рац // Економічний простір. – 2008. – № 15. – С. 275–286.

Голяш І. Прогнозний аналіз ефективності функціонування підприємства / І. Голяш, С. Романів // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9, Ч. 1. – С. 95–97.

Електронні ресурси

Технологии информационного общества и культура [Электронный ресурс]: междунар. конф. и проекты / Центр ПИК. – М., 2004. – 1 CD-ROM.

Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса [Электронный ресурс] : материалы междунар. конф. "Крым-2004", Судак, 5–13 июня 2004 г. / ГПНТБ России, Ассоц. ЭБНИТ. – М., 2004. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM).

5. Вимоги до оформлення курсової роботи

5.1. Загальні вимоги

Курсова робота виконується у вигляді комп'ютерного набору на одній стороні аркуша білого паперу формату у межах 210 x 297 мм (формат А4). Комп'ютерний набір виконується шрифтом Times New Roman

розміром 14 пунктів через 1,5 інтервал. Текст роботи розміщується на сторінці з полями: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Відстань між назвою розділу та текстом – 1 порожній рядок 14 пт. Мова курсової роботи державна, стиль науковий, чіткий, без орфографічних, граматичних, пунктуаційних і синтаксичних помилок, послідовність логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел припустиме, але з обов'язковими посиланнями на літературні та інформаційні джерела. Незначні друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання курсової роботи, можна виправляти зафарбуванням білим олівцем-коректором і нанесенням на тому ж місці виправлень чорною кульковою ручкою. На одному аркуші допускається не більше двох виправлень. Акцентування уваги на окремих елементах тексту не допускається здійснювати через виділення жирним шрифтом або через підкреслення. Виділення жирним, курсивом, підкресленням будь-яких елементів роботи або ПРОПИСНИМИ літерами безпосередньо в тексті – не допускається.

5.2. Нумерація

Нумерація сторінок курсової роботи наскрізна: перша сторінка – титульна, друга – ЗМІСТ і т. д. Нумерація проставляється до останньої сторінки додатків. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами в правому верхньому куті, розмір 14 пт. На титульній сторінці номер сторінки не проставляється. Якщо у курсовій роботі містяться додатки (таблиці, схеми тощо), їх потрібно нумерувати саме як додатки з посиланнями на них у тексті. За титульною сторінкою послідовно розташовують зміст курсової роботи, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки. Текст основної частини поділяють на розділи та підпункти. В тексті основної частини необхідно робити абзаци стандартної довжини 1,25 см. У змісті роботи зазначаються початкові сторінки кожного розділу. Їх назви у змісті і тексті курсової роботи мають збігатися. Вступ, кожен розділ, висновки і список використаних джерел, які розміщуються у вказаній послідовності, розпочинаються з нової сторінки. Їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту шрифтом розміром 16 пт із вирівнюванням по центру без крапки в кінці. Перед елементами "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ" та "ДОДАТКИ" нумерація не вказується. Розділи нумерують арабськими цифрами. В кінці номера розділу ставиться крапка. Назва розділу починається з великої літери, вирівнюється по ширині без абзацу, в кінці назви розділу крапка не ставиться.

Приклад

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства

У тексті курсової роботи може наводитись перелік, який слід нумерувати виключно цифрами. Нумерація переліків маркерами, буквами або іншими позначеннями не допускається. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити цифру з дужкою та починати перелік із малої літери, закінчуючи крапкою з комою, в кінці переліку ставлять крапку, або, ставити цифру з крапкою та починати перелік з великої літери, закінчуючи крапкою.

Приклад

Гудзенко Н. М. в своїх дослідженнях виділив такі підходи щодо дослідження економічної сутності збуту [27, с. 19]:

1) збут як система (впорядкована за структурною будовою, цілеспрямована сукупність окремих елементів в організаційній, інформаційній, технологічній та економічній єдності);

2) збут як вид операційної діяльності підприємства – форма відносин, яка включає мету, засоби, процес збуту і результат;

3) збут як вихідний пункт розвитку комерції та підприємництва – продаж виробленого товару, який у процесі конкуренції трансформується в маркетингову діяльність.

Хрупович С. Є. вважає, що за часом виконання всі операції із забезпечення збуту можна поділити на три етапи [4, с. 7]:

1. Передвиробничий: передує виробництву, оскільки пов'язаний із вивченням і формуванням попиту, аналізом ринкової кон'юнктури, підписанням контрактів.

2. Післявиробничий: охоплює весь цикл робіт з підготовки виробленої продукції до реалізації (пакування, складування, вантажні роботи, транспортування, маркетингові послуги) і реалізація її споживачам.

3. Післяпродажне обслуговування.

5.3. Оформлення таблиць

Цифровий матеріал як правило оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця має назву, що відображає її зміст. Назва таблиці дру-

кується нежирним шрифтом розміром 14 пт із вирівнюванням по центру без абзацу. У кінці назви таблиці крапка не ставиться. Між назвою і таблицею відстані не залишати, а між таблицею і подальшим текстом необхідно залишити порожній рядок. Усі таблиці слід нумерувати. Праворуч над назвою з прописної букви пишуть слово "Таблиця" та її порядковий номер. Знак № перед цифрою не ставиться. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці в даному розділі (*наприклад, Таблиця 1.3 – третя таблиця першого розділу*).

Приклад

Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства представлено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства 5

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Товарна продукція, тис. грн	12 496	14 906	2 410	19,29
Середньорічна вартість ОВЗ, тис. грн	8 634	8 137	-497	-5,76
Середньорічна чисельність персоналу підприємства, осіб	310	309	-1	-0,32
Валовий прибуток, тис. грн	1 458	2 267	809	55,49
Фондовіддача, грн/грн	1,45	1,83	0,38	26,57
Фондомісткість, грн/грн	0,69	0,55	-0,15	-20,99
Фондоозброєність, тис. грн/осіб	27,85	26,33	-1,52	-5,45
Рентабельність ОВЗ, %	16,89	27,86	10,97	-

З табл. 2.5 видно, що у звітному році порівняно з попереднім фондовіддача збільшилась.....

Приклад оформлення розриву сторінки

Таблиця 2.5

Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства 5

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
1	2	3	4	5
Товарна продукція, тис. грн	12 496	14 906	2 410	19,29
Середньорічна вартість ОВЗ, тис. грн	8 634	8 137	-497	-5,76

1	2	3	4	5
Середньорічна чисельність персоналу підприємства, осіб	310	309	-1	-0,32
Валовий прибуток, тис. грн	1 458	2 267	809	55,49
Фондовіддача, грн/грн	1,45	1,83	0,38	26,57
Фондомісткість, грн/грн	0,69	0,55	-0,15	-20,99
Фондоозброєність, тис. грн/осіб	27,85	26,33	-1,52	-5,45
Рентабельність ОВЗ, %	16,89	27,86	10,97	-

З табл. 2.5 видно, що у звітному році порівняно з попереднім фондовіддача збільшилась.....

Лівий та правий край таблиці при портретному розташуванні повинен співпадати з краями тексту або таблицю слід розташовувати по центру. При оформленні таблиці слід дотримуватись певних правил. Вертикалі графі таблиці нумерують тільки в тих випадках, коли в тексті на них є посилання або таблиця частково переноситься на іншу сторінку. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку над її частиною пишуть слова, наприклад: "Продовження табл. 1.3". Якщо всі показники таблиці мають однакові одиниці виміру, їх виносять у заголовок таблиці, якщо різні – вказують збоку. Позначення одиниць виміру має відповідати вимогам стандарту. Таблицю розміщують після першого посилання на неї в тексті або на наступній сторінці. Посилання мають бути в тексті на всі таблиці, наприклад (табл. 1.3), тобто в посиланні слово "таблиця" пишеться у скороченому вигляді. Таблиця розміщується уздовж сторінки або впоперек з відповідними поворотом її за годинниковою стрілкою. Те ж стосується і рисунків.

5.4. Оформлення формул

Формули, які наводяться в курсовій роботі, слід нумерувати арабськими цифрами. Формули вирівнюються по центру сторінки відносно тексту. Порядковий номер наводиться в круглих дужках праворуч від формули, з вирівнюванням по лівому краю тексту роботи.

Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, що розділені крапкою (*Наприклад, (2.3) – третя формула другого розділу*). Пояснення умовних позначень наводиться після слова "де" списком, кожен елемент якого розташовується з абзацу з вирівнюванням по ширині сторінки. Між текстом і формулою, формулою і пояс-

ненням до неї, між поясненнями і подальшим текстом необхідно залишати по одному порожньому рядку 14 пт.

Приклад

Проведемо розрахунок показників ефективності використання основних засобів підприємства допомогою таких показників:

1) фондівіддача (ФВ) розраховується за формулою:

$$\text{ФВ} = \text{ТП} / \text{ОВЗ}, \quad (2.1)$$

де ТП – товарна продукція, тис. грн;

ОВЗ – середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства, тис. грн;

2) фондомісткість (ФМ) розраховується за формулою:

$$\text{ФМ} = \text{ОВЗ} / \text{ТП}; \quad (2.2)$$

3) фондоозброєність (ФО) розраховується за формулою:

$$\text{ФО} = \text{ОВЗ} / \text{Ч}_{\text{СО}}, \quad (2.3)$$

де $\text{Ч}_{\text{СО}}$ – середньооблікова чисельність персоналу підприємства, осіб.

5.5. Оформлення ілюстрацій

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації починаються словом "Рис." і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (*Наприклад*, Рис 1.3. – третій рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, друкуються нежирним шрифтом розміром 14 пт з вирівнюванням по ширині.

Приклад

Хрупович С. Є. виділяє дві підсистеми та п'ять елементів, що об'єднують функції планування, організування, мотивування, контролювання і регулювання у єдиний процес управління збутовою діяльністю на підприємстві (рис. 1.3) [76, с. 9].

5.6. Оформлення додатків

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи. В додатки слід внести допоміжні матеріали: проміжні розрахунки, таблиці допоміжних цифрових даних, інструкцій, методики та форми звітності окремих підприємств, якими користувався студент для проведення дослідження. Кожен додаток оформлюється з нової сторінки. Він має заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично тексту сторінки. По середині рядка над заголовком малими літерами з першої великої жирним шрифтом розміром 14 мм друкується слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток. Назва вирівнюється по центру і в кінці крапка не ставиться. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Ілюстрації, таблиці, формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка (*Наприклад, рис. Д.1.2. – другий рисунок першого розділу додатку Д; формула (А.1) – перша формула додатку А*). Завершальним етапом є зовнішнє оформлення курсової роботи. Для цього робота має бути скріплена.

6. Вимоги до захисту курсової роботи

Перевірена науковим керівником курсова робота з виставленою на титульному аркуші рекомендованою оцінкою повертається студенту для підготовки до захисту. У випадку незадовільної оцінки робота має бути перероблена відповідно до зауважень керівника і повторно подана у зазначений керівником термін. Перший варіант курсової роботи надається керівнику разом із переробленим.

Курсова робота, яка відповідає викладеним у даних методичних рекомендаціях вимогам, оцінюється за 100-бальною шкалою. При цьому 70 балів – це максимальна оцінка керівника за якість виконання роботи (зміст, оформлення, правильність розрахунків, обґрунтованість висновків), а 30 балів – це оцінка за результатами захисту. Критерії оцінювання курсової роботи з навчальної дисципліни "Економіка підприємства" наведені у табл. 5.

Таблиця 5

Критерії оцінювання курсової роботи з навчальної дисципліни

Оцінка інформаційної бази курсової роботи: <ul style="list-style-type: none">• опрацювання наукової (монографічної) літератури;• використання законодавчих матеріалів;• опрацювання економічної періодики;• опрацювання іноземних джерел	10
Оцінка відповідності вимогам до оформлення курсових робіт, у тому числі: <ul style="list-style-type: none">• своєчасне надання роботи на перевірку;• відповідність загальним вимогам згідно з методичними рекомендаціями;• грамотність роботи, дотримання кількісних пропорцій в обсягах параграфів	10
Оцінка змісту курсової роботи:	
Вступ, зміст якого відповідає вимогам	5
Повнота розкриття змісту роботи в першому розділі	10
Повнота розкриття змісту роботи в другому розділі	10
Повнота розкриття змісту роботи в третьому розділі	10
Наявність самостійних висновків	15
Загальна максимальна оцінка за написання курсової роботи	70
Повнота та обґрунтованість відповідей на запитання і зауваження, аргументований захист своїх переконань	20
Культура мовлення, ораторські навички в дискусії	10
Загальна максимальна оцінка за захист курсової роботи	30
Загальна оцінка	100

Захист курсової роботи проводиться у комісії відповідно до терміну, який встановлюється кафедрою. Під час захисту студенту необхідно мати з собою курсову роботу з позитивною рецензією та індивідуальний навчальний план. Під час захисту курсової роботи студент має виявити глибоке знання з вивчених розділів навчальної дисципліни економіки підприєм-

ства, вміти розкрити зміст розглянутих у курсовій роботі теоретичних положень та розрахунків, відповісти на запитання. За результатами захисту комісія виставляє загальний бал за 100-бальною системою оцінювання.

Рекомендована література

Основна

Афанасьєв М.В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 664 с.

Афанасьєв М. В. Засоби діагностики рівня професійних компетенцій з навчальної дисципліни "Економіка підприємства" / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 104 с.

Економіка підприємства : підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с.

Додаткова

Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посібн. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

Економіка підприємства : навч. посібн. для студ. вищих навч. закл. / [П. В. Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.] ; за заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с.

Ресурси мережі Інтернет

Господарський кодекс України (від 16.01.2003 р. № 436-IV) станом на 25.08.2013 р., підстава 399-18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступу : www.liga.net/.

Налоги и бухгалтерский учет [Электронный ресурс]. – Режим доступу : basa.tav.kharkov.ua/.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=293533&stind=1.

Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua/.

Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.

Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступу : www.ukrpravo.com/.

Сервер Верховной Рады Украины. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/.

Додатки

Додаток А

Вихідні дані для розрахунків за варіантами

Показник	Підприємство 1		Підприємство 2		Підприємство 3		Підприємство 4		Підприємство 5	
	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік
Товарна продукція, тис. грн.	4150,00	4325,00	10996,00	11225,00	1562,00	1456,00	4256,00	3924,00	13528,00	11258,00
Реалізована продукція, тис. грн.	5415,75	5644,13	14349,78	14648,63	2038,41	1900,08	5654,08	5120,82	17654,04	14691,69
Доход від реалізації (з ПДВ), тис. грн.	6498,90	6772,95	17219,74	17578,35	2446,09	2280,10	6664,90	6144,98	21184,85	17630,03
Чисельність працівників на початок року, осіб	102	100	155	157	55	60	84	90	115	122
Чисельність працівників на кінець року, осіб	100	101	157	160	60	66	90	91	122	123
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	101	100,5	156	158,5	57,5	63	87	90,5	118,5	123,5
Чисельність робітників, % від середньооблікової чисельності	75,00	76,00	80,00	82,00	84,00	83,00	80,00	78,00	90,00	87,00
Чисельність управлінського персоналу, % від середньооблікової чисельності	15,00	15,00	12,00	13,00	14,00	13,00	12,00	11,00	7,00	8,00
Чисельність персоналу, пов'язаного зі збутом продукції, % від середньооблікової чисельності	10,00	9,00	8,00	5,00	2,00	4,00	8,00	11,00	3,00	5,00
Чисельність персоналу, прийнятого на роботу, осіб	6	8	19	14	9	11	12	10	14	9
Чисельність персоналу звільненого з роботи, осіб	8	7	17	11	4	5	6	9	7	6
В тому числі:										
- за власним бажанням, порушенням трудової дисципліни	4	3	15	9	1	3	3	6	5	4
- з причин скорочення штатів	4	4	2	2	3	2	3	3	2	2
Середньомісячна заробітна плата 1-го робітника, грн.	2291,00	2315,00	4312,00	4328,00	1295,00	1324,00	2895,00	2952,00	3025,00	3215,00
Середньомісячна заробітна плата 1-го управлінця, грн.	2978,30	3009,50	5605,60	5626,40	1683,50	1721,20	3763,50	3837,60	3932,50	4179,50
Середньомісячна заробітна плата 1-го працівника, пов'язаного зі збутом персоналу, грн.	2543,01	2569,65	4786,32	4804,08	1437,45	1469,64	3213,45	3276,72	3357,75	3568,65
Витрати на маркетинг та рекламу, тис. грн.	124,56	129,61	330,04	336,92	46,88	43,70	127,74	117,78	406,04	337,91
Витрати на відрядження управлінського персоналу, тис. грн.	49,50	54,00	30,00	28,90	24,50	22,50	56,50	49,80	53,20	51,40
Витрати на послуги зв'язку, тис. грн.	2,50	2,90	4,10	4,60	6,40	5,60	4,80	4,60	5,80	5,20
Вартість основних фондів на початок року, тис. грн.	2148,00	2393,00	2619,00	2944,00	711,00	956,00	1341,00	1630,00	3062,00	3496,00
Вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.	2393,00	2456,00	2944,00	2997,00	956,00	1020,00	1630,00	1905,00	3496,00	3679,00
Вартість будинків, споруд, передавальних пристроїв, тис. грн.	1250,00	1398,00	1535,00	1249,00	450,00	564,00	950,00	910,00	1800,00	2157,00
З них:										
Вартість основних засобів адміністративного призначення, %	5,00	5,00	4,00	4,00	2,00	2,00	3,00	3,00	6,00	6,00
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	3,70	3,70	2,40	2,40	1,80	1,80	2,10	2,10	3,20	3,20
Термін корисного використання будинків, споруд, передавальних пристроїв, років	20,00	25,00	25,00	15,00	15,00	20,00	20,00	20,00	26,00	26,00
Вартість машин та обладнання, тис. грн.	720,00	802,00	910,00	1505,00	203,00	295,00	204,00	395,00	923,00	950,00
Термін корисного використання машин та обладнання, років	7,00	8,00	8,00	8,00	5,00	5,00	5,00	5,00	7,00	7,00
З них:										
Вартість основних засобів адміністративного призначення, %	2,50	2,50	1,90	1,90	2,00	2,00	1,80	1,80	2,40	2,40
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	3,00	3,00	4,00	4,00	2,00	2,00	2,00	2,00	3,00	3,00
Термін корисного використання машин та обладнання адміністративного призначення, років	1,70	1,70	1,30	1,30	1,20	1,20	1,60	1,60	1,50	1,50
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	4,00	4,00	5,00	5,00	3,00	3,00	3,00	3,00	4,00	4,00
Термін корисного використання машин та обладнання, пов'язаних зі збутом продукції, років	98,00	90,00	75,00	82,00	35,00	54,00	110,00	180,00	250,00	280,00
Вартість транспортних засобів, тис. грн.	46,00	46,00	54,00	54,00	67,00	67,00	48,00	48,00	23,00	23,00
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	54,00	54,00	46,00	46,00	33,00	33,00	52,00	52,00	77,00	77,00
Термін корисного використання транспортних засобів, років	6,00	6,00	5,00	5,00	6,00	6,00	7,00	7,00	5,00	5,00
Вартість основних засобів адміністративного призначення, тис. грн.	45,00	58,00	65,00	70,00	15,00	28,00	59,00	90,00	65,00	72,00
Вартість інструментів, приладів, інвентарю виробничого призначення, років	5,00	4,00	4,00	4,00	6,00	6,00	4,00	4,00	5,00	5,00
Вартість інших основних засобів виробничого призначення, років	35,00	45,00	34,00	38,00	8,00	15,00	18,00	55,00	24,00	37,00
Термін корисного використання інших основних засобів виробничого призначення, років	12,00	13,00	13,00	12,00	12,00	12,00	14,00	12,00	12,00	12,00
Вартість основних фондів, що вибули, тис. грн.	555,00	387,00	295,00	162,00	45,00	6,00	7,00	8,00	52,00	395,00
Місяць вибуття основних засобів	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00	10,00
Придбано основних фондів, тис. грн.	800,00	450,00	620,00	215,00	290,00	190,00	500,00	380,00	956,00	578,00
Місяць введення основних засобів	11,00	10,00	9,00	8,00	7,00	6,00	5,00	4,00	3,00	2,00
Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	622,81	649,07	1607,18	1611,35	254,80	218,51	605,39	563,29	2030,21	1660,16
Матеріальні витрати	1245,62	1185,27	3300,45	3369,18	468,83	437,02	1277,44	1177,79	4060,43	3379,09
Інші операційні доходи, тис. грн.	825,36	860,16	2531,30	232,45	310,65	289,57	846,44	780,41	2690,48	2239,01
Інші операційні витрати, тис. грн.	577,67	430,00	1771,66	1562,49	217,43	202,67	546,21	546,21	1883,06	1567,09
Фінансові доходи, тис. грн.	383,44	399,60	1015,96	1037,12	144,32	134,53	393,23	362,55	1249,91	1040,17
Фінансові втрати, тис. грн.	245,40	255,75	650,22	663,76	86,10	251,67	232,03	799,94	665,71	665,71
Доходи від участі у капіталі, тис. грн.	96,65	94,82	264,04	269,63	37,51	34,96	102,20	94,22	324,83	270,33
Втрати від участі у капіталі, тис. грн.	1,25	1,30	3,21	3,22	0,51	0,44	1,21	1,13	4,06	3,32

Вихідні дані для розрахунків за варіантами

Показник	Підприємство 6		Підприємство 7		Підприємство 8		Підприємство 9		Підприємство 10	
	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік	попередній рік	звітний рік
Товарна продукція, тис. грн.	6485.00	6325.00	3378.00	3456.00	4426.00	4525.00	6902.00	6658.00	3354.00	3402.00
Реалізована продукція, тис. грн.	8462.93	8254.13	4408.29	4510.08	5775.93	5905.13	9007.11	8688.69	4376.97	4439.61
Доход від реалізації (з ПДВ), тис. грн.	10155.51	9904.95	5289.95	5412.10	6931.12	7086.15	10808.53	10426.43	5252.36	5327.53
Чисельність працівників на початок року, осіб	75	83	41	42	48	45	63	66	52	56
Чисельність працівників на кінець року, осіб	83	89	42	32	45	44	66	71	56	54
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	79	86	41.5	37	46.5	44.5	64.5	68.5	54	55
Чисельність робітників, % від середньооблікової чисельності	78.00	79.00	75.00	76.00	81.00	78.00	81.00	84.00	64.00	66.00
Чисельність управлінського персоналу, % від середньооблікової чисельності	9.00	8.00	6.00	7.00	8.00	7.00	6.00	7.00	15.00	16.00
Чисельність персоналу, пов'язаного зі збутом продукції, % від середньооблікової чисельності	13.00	13.00	19.00	17.00	11.00	15.00	13.00	9.00	21.00	18.00
Чисельність персоналу, прийнятого на роботу, осіб	19	14	10	7	8	9	8	12	13	10
Чисельність персоналу звільненого з роботи, осіб	11	8	9	17	11	10	5	7	9	12
В тому числі:										
- за власним бажанням, порушенням трудової дисципліни	7	5	5	11	7	5	3	6	4	6
- з причин скорочення штатів	4	3	4	6	4	5	2	1	5	6
Середньомісячна заробітна плата 1-го робітника, грн.	1872.00	1891.00	2015.00	2019.00	1958.00	1984.00	2015.00	2062.00	1765.00	1758.00
Середньомісячна заробітна плата 1-го управлінця, грн.	2433.60	2458.30	2619.50	2624.70	2545.40	2579.20	2619.50	2680.60	2294.50	2285.40
Середньомісячна заробітна плата 1-го працівника, пов'язаного зі збутом персоналу, грн.	2077.92	2099.01	2236.65	2241.09	2173.38	2202.24	2236.65	2288.82	1959.15	1951.38
Витрати на маркетинг та рекламу, тис. грн.	194.65	189.84	101.39	103.73	132.85	135.82	207.16	199.84	100.67	102.11
Витрати на відядження управлінського персоналу, тис. грн.	80.20	84.00	57.00	59.80	69.90	71.50	60.50	61.70	51.20	57.80
Витрати на послуги зв'язку, тис. грн.	7.50	6.50	6.20	1705.00	1586.00	1611.00	1598.00	1532.00	1285.00	1190.00
Вартість основних фондів на початок року, тис. грн.	2137.00	1946.00	2053.00	2651.00	1408.00	1173.00	2994.00	3376.00	2086.00	1716.00
Вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.	1946.00	1847.00	2651.00	3002.00	1173.00	1273.00	3376.00	3724.00	1781.00	1816.00
Вартість будинків, споруд, передавальних пристроїв, тис. грн.	1481.00	1336.00	1300.00	1384.00	940.00	717.00	1789.00	1801.00	1301.00	1003.00
З них:										
Вартість основних засобів адміністративного призначення, %	4.50	4.50	3.50	3.50	4.00	4.00	5.50	5.50	2.50	2.50
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	2.80	2.80	2.80	2.80	3.10	3.10	2.60	2.60	1.90	1.90
Термін корисного використання будинків, споруд, передавальних пристроїв, років	22.00		21.00		18.00		23.00		20.00	
Вартість машин та обладнання, тис. грн.	400.00	350.00	526.00	965.00	321.00	321.00	740.00	987.00	590.00	590.00
Термін корисного використання машин та обладнання, років	6.00		5.00		5.00		7.00		6.00	
З них:										
Вартість основних засобів адміністративного призначення, %	1.70	1.70	2.10	2.10	2.60	2.60	2.00	2.00	1.50	1.50
Термін корисного використання машин та обладнання адміністративного призначення, років	3.00		4.00		2.00		4.00		3.00	
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	1.20	1.20	1.90	1.90	2.10	2.10	1.60	1.60	0.90	0.90
Термін корисного використання машин та обладнання, пов'язаних зі збутом продукції, років	5.00		6.00		4.00		5.00		5.00	
Вартість транспортних засобів, тис. грн.	180.00	175.00	112.00	138.00	85.00	75.00	300.00	365.00	125.00	125.00
Вартість основних засобів адміністративного призначення, %	49.00	49.00	67.00	67.00	51.00	51.00	44.00	44.00	69.00	69.00
Вартість основних засобів, пов'язаних зі збутом продукції, %	51.00	51.00	33.00	33.00	49.00	49.00	56.00	56.00	31.00	31.00
Термін корисного використання транспортних засобів, років	6.00		7.00		8.00		6.00		5.00	
Вартість інструментів, приладів, інвентарю виробничого призначення, тис. грн.	56.00	60.00	82.00	116.00	45.00	45.00	110.00	158.00	45.00	38.00
Термін корисного використання інструментів, приладів, інвентарю виробничого призначення, років	6.00		5.00		4.00		6.00		4.00	
Вартість інших основних засобів виробничого призначення, тис. грн.	20.00	25.00	33.00	48.00	17.00	15.00	45.00	65.00	25.00	25.00
Термін корисного використання інших основних засобів виробничого призначення, років	13.00		12.00		12.00		14.00		12.00	
Вартість основних фондів, що вибули, тис. грн.	711.00	489.00	562.00	599.00	643.00	220.00	845.00	478.00	625.00	185.00
Місяць вибуття основних засобів	11.00	12.00	1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00
Придбано основних фондів, тис. грн.	520.00	390.00	1160.00	950.00	410.00	320.00	1257.00	826.00	320.00	220.00
Місяць введення основних засобів	1.00	12.00	11.00	10.00	8.00	8.00	7.00	6.00	5.00	4.00
Середньорічний залишок оборотних коштів, тис. грн.	973.24	916.21	506.95	505.13	684.23	679.09	1017.80	990.51	503.35	497.24
Матеріальні витрати	1946.47	1898.45	1013.91	1037.32	1328.46	1358.18	2071.64	1998.40	1006.70	1021.11
Інші операційні доходи, тис. грн.	1289.75	1257.93	671.82	687.34	880.25	899.94	1372.68	1324.16	667.05	676.60
Інші операційні витрати, тис. грн.	902.70	880.42	470.21	481.07	616.09	629.87	960.74	926.78	466.87	473.55
Фінансові доходи, тис. грн.	589.18	584.39	312.11	319.31	408.94	418.08	637.70	615.16	309.89	314.32
Фінансові витрати, тис. грн.	383.47	374.01	199.75	204.36	261.72	267.57	408.13	393.70	196.33	201.17
Доходи від участі в капіталі, тис. грн.	155.72	151.88	81.11	82.99	106.28	108.65	165.73	159.87	80.54	81.69
Витрати від участі в капіталі, тис. грн.	1.95	1.83	1.01	1.01	1.33	1.36	2.04	1.98	1.01	0.99

Приклад оформлення титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та
менеджменту

КУРСОВА РОБОТА

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА"

за темою:

"Обґрунтування напрямів зниження витрат підприємства"

Виконав:

студент групи _____

шифр групи

прізвище, ім'я, по батькові

Перевірив:

канд. екон. наук, доцент

прізвище, ім'я, по батькові

Харків, 201__

